

Образуван е с № 42/2024 г.
Определен съд - горарейски
съд
10
15.12.2024

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 668/К1
Дата 05.12.24

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

ИСКАНЕ

ОТ

НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ В 51-ТО НАРОДНО
СЪБРАНИЕ

За тълкуване на § 23, ал. 2 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (ДВ, бр. 106 от 2023 г.) и на чл. 129, ал. 2 от Конституцията на Република България в светлината на разпоредбите на чл. 4 КРБ, чл. 5, ал. 1 и ал. 2 КРБ, чл. 8 КРБ и чл. 117, ал. 2 КРБ

и

За произнасяне относно съответствието на чл. 30, ал. 2, т. 6 от ЗСВ с чл. 6, ал. 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи.

Правно основание: чл. 149, ал. 1, т. 1 и т. 4, във връзка с чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С решение от 12 септември 2024 г. (Протокол № 2/ 12.09.2024 г.) пленумът на Висшият съдебен съвет възобновява производството по откритата с решение на пленума на Висшия съдебен съвет по Протокол № 19/22.06.2023 г., процедура за избор на главен прокурор на Република България, във връзка с Решение № 14/26.07.2024 г. на Конституционния съд по конституционно дело № 10/2023 г.

Както е видно от Пълния стенографски протокол № 2 от проведеното заседание на пленума на Висшия съдебен съвет (ВСС) на 12 септември 2024 г. (с. 10 – с. 33;)¹, при обсъждането на предложението за възобновяване на процедурата за избор на главен прокурор се стига до съществен юридически спор между членовете на ВСС относно прилагането на § 23, ал. 2 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (ЗИД на КРБ) (ДВ, бр. 106 от 2023 г.) относно изричната конституционна забрана този състав на ВСС да упражнява своите функции по избор на висшите ръководители на органите на съдебната власт – председател на Върховния касационен съд, председател на Върховния административен съд и главен прокурор. Наред с това, в дебата се цитира и изричната забранителна норма на § 31 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за съдебната власт (ПЗР на ЗСВ) (ДВ, бр. 18 от 2024 г.), която също е част от действащото право. В дебата се изразяват и становища, че е необходимо сезирането на Конституционния съд относно прилагането на § 23, ал. 2 от ЗИД на КРБ във връзка с упражняване на конституционното правомощие на ВСС да избира главен прокурор.

Въпреки директната колизия с действаща забранителна конституционна норма (§ 23, ал. 2 ЗИД на КРБ) и с действащата забранителна законова норма на (§ 31 ПЗР на ЗСВ), пленумът на ВСС взема решение за възобновяване на процедурата за избор на главен прокурор.

Съществуващият **обективен правен спор** относно тълкуването и прилагането на действащи конституционни норми и на норми на международни договори и то сред членовете на висшия административен и кадрови орган на съдебната власт – ВСС, който е призван да брани нейната независимост, е **достатъчно основание** за обосноваване на това тълкувателно искане. Наред с този правен спор, налице е известна **юридическа неяснота**, тъй като Конституционният съд изрично отхвърля искането за обявяване на противоконституционност на разпоредбата на § 23, ал. 2 ЗИД на КРБ като в същото време е обявил за противоконституционни ключови разпоредби от самата структурна реформа на ВСС, към която препраща преходната разпоредба. Вероятната причина за този подход е обосноваването на решението не само с формално юридически, но и със субстанциални аргументи относно **легитимността** на действащия ВСС, които са били формулирани в рамките на конституционния дебат.

Необходимостта от тълкуване се отнася до разпоредбата на § 23, ал. 2 ЗИД на КРБ, както и до есенциалното правомощие на ВСС по чл.129, ал.2 на КРБ за отправяне на предложение до президента за назначаване на председател на Върховния касационен съд, председател на Върховния административен съд и главен прокурор. Двата въпроса са отделни и самостоятелни, макар аргументацията им да е свързана общо с нормите на (чл. 4 КРБ), върховенството на конституцията (чл. 5, ал. 1 и ал. 2 КРБ), разделението на властите (чл.8 КРБ) и независимостта на съдебната власт (чл. 117, ал. 2 КРБ). В този смисъл

¹ <https://vss.justice.bg/root/f/upload/43/pr-02-12-09-2024-Plenum.pdf>

изложението на мотивите относно несъответността на упражняването на правомощията по чл.129, ал.2 КРБ от ВСС с изтекъл мандат и с непълнен състав от съдебната система ще бъдат развити общо и за тълкуването на §23, ал.2 от ПЗР на КРБ, така и относно чл.129, ал.2 от КРБ.

1. Юридическа сила и валидност на разпоредбата на § 23, ал. 2 от ЗИД и тълкуване на чл.129, ал.2 на КРБ в контекста на принципите на правовата държава (чл. 4 КРБ), върховенството на конституцията (чл. 5, ал. 1 и ал. 2 КРБ) и на разделение на властите (чл.8 КРБ).

Следва да се изтъкне, че разпоредбата на § 23, ал. 2 от ЗИД на КРБ беше предмет на контрол за конституционност по конституционно дело № 1 от 2024 г. С Решение № 13 от 2024 г. Конституционният съд, макар да обяви за противоконституционни редица разпоредби от ЗИД на КРБ, съставляващи ядрото на приетата конституционна реформа на съдебната власт, в диспозитива на решението **изрично отказа** да обяви тази разпоредба за противоконституционна. Това означава, че тя е **действащо право** към настоящия момент и по силата на принципа на правовата държава (чл. 4 КРБ), на върховенството на конституцията и непосредственото действие на нейните разпоредби (чл. 5, ал. 1 и ал. 2 КРБ) следва да се прилага **пряко** от компетентните органи. Недопустимо е в правовата държава, един конституционен орган да отказва да приложи действаща конституционна норма, правейки произволно тълкуване относно нейната валидност и юридическа сила, при положение, че тази норма не е била обявена изрично за противоконституционна. Нещо повече, дори да се позовава на обявената за противоконституционна част от съдебната реформа и отгук да се формулира аргумент срещу прилагането на § 23, ал. 2 от ЗИД на КРБ поради липса на предмет (предвид отмяната на пълното разделяне на ВСС на два самостоятелни съвета), мнозинството във ВСС най-много може да се аргументира с формално юридически аргументи и то основно от прилагането на сроковете за избор на нови висши ръководни органи на съдебната власт по смисъла на Закона за съдебната власт. Но ВСС не може да използва както по същество юридически аргумент от конституционно ново, нито може да противопостави **субстанциален правен аргумент**, който всъщност е в основата на тази разпоредба. Разбирането за **липса на легитимност** на този орган да упражнява негова основна конституционна функция се основава на няколко свързани аргумента; а) поради **изтеклия мандат** на неговите членове повече от две години; б) поради съществено **намаления му състав** с 1/5 от членовете, в т.ч. липсващи членове от професионалната квота; в) както и поради **критично ниското доверие** на магистратите, на професионалната юридическа общност и на самото общество. Това е така, поради цялата хронология на необосновани, противоречиви и конюнктурни решения, както и поради сериозните съмнения за политически зависимости на съществена част от членовете.

Както КС системно подчертава в своята практика, принципът на **правовата държава** е основен в конституционно ограниченото управление, тъй като се прилага за всички публични институции (Решение №12 от 13.10.2016 г. по к. д. №13/2015 г.). КС приема, че принципът за правовата държава детерминира и пряко засяга упражняването на публичната власт от всички държавни органи, при осъществяването на тяхната дейност, в т. ч. и с оглед решенията, които вземат (Решение № 10 от 2009 г. по к. д. № 12 от 2009 г.).

В своята юриспруденция КС представя елементите на формалната и материалната правова държава (Решение № 12/2016 г. по к. д. № 13/2015 г.): „*Класически компонент на правовата държава във формален смисъл е принципът на законност. Изискването за достъпност и разбираемост, прецизност, недвусмисленост и яснота на законите, а от тук и за предвидимост, за съответствието им с принципите и ценностите на основния закон, са сред най-съществените негови измерения. Правовата държава не търпи формулиране на неясни, двусмислени законови разпоредби и тази нетърпимост е особено строга, когато законодателят навлиза в сферата на правата и свободите на индивида...*

Именно върховенството на правото е това, което създава усещането за морал и справедливост. То променя и подхода в правосъдието – акцентът се премества от санкционирането върху превенцията, недопускането да се случи това отново. Върховенството на правото следва да бъде разбирано по един широк начин, така че да обхване не само ефективното правосъдие, но и гаранциите за основните права като справедлив процес, равенство пред закона, забрана за дискриминация, недопускане на обратното действие на закон, който утежнява наказателната отговорност, законоустановеност на престъплението. В правовата държава търсенето на справедливост не би трябвало да ни отвежда другаде освен до върховенството на правото“.

Също така, КС поддържа, че законосъобразното осъществяване на държавното управление е важен конституционен принцип, съобразяването с който го прави **предвидимо** за всички останали правни субекти, а това е важна предпоставка за реализиране на правната сигурност като основен компонент на принципа на правовата държава (Решение № 3 от 2017 г. по к. д. № 11 от 2016 г.).

Този подход на КС, с който се гарантира законността в упражняването на държавните функции и правомощия е основен елемент от принципа на правовата държава във формален смисъл. В тази рамка класически компонент на правовата държава е **принципът на законността**: всички носители на държавна власт в държавата трябва да се подчиняват на действащото право. Спазването му гарантира недопускането на произвол в държавата. Свързано със законосъобразността на държавните дейности е изискването за тяхната предвидимост, последица от което е правната сигурност. Правовата държава означава еднакво подчиняване на всички правни субекти на правото. Следователно законът трябва да е в състояние да ръководи поведението на всеки. (Решение № 3 от 2014 г. по к. д. № 10 от 2013 г., Решение № 12 от 2016 г. по к. д. № 13 от 2015 г., Решение № 8 от 2017 г. по к. д. №

1 от 2017 г., Решение № 8 от 2020 г. по к. д. № 14 от 2019 г. и др.). В противен случай възниква рискът сериозно да се затрудни правоприлагането и изпълнението на закона (Решение № 13 от 2021 г. по к. д. № 12 от 2021 г.).

По-специално, когато една институция приема решение, с което упражнява своя конституционно предвидена **конститутивна функция** по избор или освобождаване на ръководител на друг независим конституционен орган, то също трябва да е съобразено с принципа на правовата държава в различните негови аспекти (правна сигурност, законност, прозрачност, предвидимост, надеждност на процеса). Това производство не може да се провежда самоцелно, произволно, внезапно и немотивирано, в нарушение на изрични и императивни конституционни и законови норми.

В тази връзка е важно да се посочи, че в Тълкувателно решение № 13 от 2010 г. по к. д. № 12/2010 г. Конституционният съд подчертава случаите на „*продължаване осъществяването на функции след изтичане на срока*“ („удължаване“ на мандата) като **изключение от общото правило** за обвързаността на правомощията и на законоустановения срок на овластяване. При конкуренция между непрекъснатост и мандатност „*тълкуване на разпоредбите на Конституцията относно мандата трябва да се извлича от съдържанието им, като се съобразяват всички принципи, отразяващи правовия характер на държавата*. Това се отнася и до случаите, когато се осъществяват специфични функции. Следва да се отчита принципът на изборност и на разделението на властите (чл. 8 от Конституцията), да се вземат предвид и принципите, заложиени в конституционната уредба на различните власти, и изискването за обновяване на състава на определен държавен орган...“. Продължаването на правомощията на конституционен орган отвъд мандата му е **защитен механизъм, приложим в изключителни ситуации**, при които не са избрани членовете от състава на определен колективен конституционно установен орган, минимално необходими, за да функционира той, и при липсата на други, установени изрично, конституционни (законови) механизми за продължаване на дейността на държавния орган.

В тълкувателно Решение № 12 от 2022 г. по к. д. № 7 от 2022 г. КС приема следното: „*Когато няма предвидено друго правно средство срещу блокиране на работата на един конституционно установен държавен орган, продължаването на осъществяването на функциите на този орган чрез конкретния персонален негов състав до нов избор/назначаване (изцяло или попълване) е конституционно допустим способ за възпиране на фактическо изменение на предвидения от Конституцията баланс на властите и органите на държавата, каквото фактическо изменение по същество би представлявало подриване на устоите на конституционно установения държавен ред.*“ В същото време следва категорично да се посочи, че когато от един конституционен орган като ВСС, чиито изборни членове са извън конституционно предвидения им мандат **повече от две години**, единствено зависи да започне процедура по избор на неговата **професионална квота**, но отказва да стартира такава процедура, по същество е налице форма на **узурпация на власт**.

Упражняването на правомощия по избор на главен прокурор, председатели на ВАС и ВКС от състава на ВСС с изтекъл мандат и с непълноценно съотношение на политическата и професионалната квота засяга **принципа на разделение на властите по чл.8 от Основния закон** и се нуждае от тълкуване. Засягането на основополагащия конституционния ни ред принцип за разделение и взаимно възпиране на властите е в две насоки – изтичането на мандата на висшия кадрови орган на съдебната власт и едновременно нарушение на концепцията за конституирането при представителство на съдебната и законодателна власт в структурата му.

В своята практика КС е разгледал подробно значението на мандата като период от време за гарантиране на разделиението на властите. Мандатът за конституционното право е осъществяване на властнически правомощия (пълномощия, ако се акцентира на предоставянето на власт от възлагащия или учредяващия тези правомощия) в област от трите власти - законодателна, изпълнителна и съдебна, за определен период от време (срок). Двата елемента - пълномощия и срок, дават характеристиката на мандата. Първата е съдържателна, втората - времева. Тъй като с мандата се предоставят правомощия, характеристиката в съдържателно отношение не може да бъде изчерпателна, а лимитирана и избирателна - съобразно волята на учредяващата власт, която предоставя осъществяването на определен вид и обем държавни функции. Това е гаранция за конституционноеобразното осъществяване на държавната власт. Съдържателната страна на мандата определя и продължителността на овластяването. Мандатното правоотношение не би могло да има еднакъв правен режим, тъй като и съдържанието на предоставената власт (правомощия) може да бъде, и е различно. Самата Конституция предопределя различния режим на мандата и неговите елементи в зависимост от това, какви правомощия се възлагат, като може да предостави определянето им на друг орган, такъв, който тя конституира, или такъв, за който тя само посочва, че трябва да бъде създаден, за да осъществява определените от нея функции. Организационните модели, възприети от законодателството, са различни, различна е пълнотата на уреждане и на мандата. Конституцията е възприела ясното ограничение във времево отношение на упражняването на правомощията на нейните членове в чл.130, ал.4 и ал.9. Ограничението едно лице да бъде преизбирано за член на ВСС за втори мандат при изтичане на предходния му такъв е въведено с оглед именно ограничаване продължителността от време, което то упражнява правомощия. На следващо място въведеното правило за заместване при предсрочно прекратяване на мандата на член на ВСС от друг, който довършва неговия мандат отново подчертава стриктния характер и материалното ограничение пред упражняване във времето на кадровите правомощия на ВСС.

Мандатността на ВСС е механизъм, установен от Конституцията, за демократично конституиране, устройство и функциониране на висшия кадрови орган на съдебната власт чрез предоставянето им на определени правомощия за определен период от време. Това е способ за отразяване на политическата воля на народа (суверена) при конституирането им и

осъществяването на тази воля. Затова мандатността се определя като защитен механизъм на демокрацията. Тя гарантира последователност и приемственост в държавните структури и тяхната дейност. В същото време тя е и юридическа гаранция за независимост на мандатния орган при осъществяване на предоставените му правомощия за определения срок. Чрез мандатността се цели стабилност и ефективно функциониране на държавните органи и институции (Решение № 13 от 2010 г. по к.д. № 12 от 2010 г.). При тълкуване на разпоредбите на Конституцията и на законите относно мандата трябва да се извлича съдържанието им, като се съобразяват всички принципи, отразяващи правния характер на държавата. Това се отнася и до случаите, когато се осъществяват специфични функции. Следва да се отчита принципът на изборност и на разделението на властите (чл. 8 от Конституцията), да се вземат предвид и принципите, заложи в конституционната уредба на различните власти, и изискването за обновяване на състава на определен държавен орган - (Решение № 13 от 2010 г. по к.д. № 12 от 2010 г.). Мандатността е основен принцип на конституирането и функционирането на органи на публичната власт, което е съобразено с разделението на властите.

В случая изтичането на мандата на ВСС не води до цялостно прекратяване на правомощията му, като е налице несъщинско продължение на дейността на същия според практиката на КС. КС не е разглеждал въпросът за правомощията на ВСС и за засягане на философията на неговата конструкция. Следва да се проведе разграничение между отделните правомощия на ВСС, а именно изведеното в чл. 129, ал.2 от Конституцията право да предложи на президента назначаването на главен прокурор, председатели на ВКС и ВАС от останалите му правомощия. Конституционният законодател с въведеното правило на §23, ал.2 от ПЗР на Конституцията е ограничил правомощията на ВСС само функционално до производството по назначаване на главен прокурор, председатели на ВКС и ВАС с цел да не се блокира цялостната кадрова политика на съдебната власт. Налице е различие в упражняването на кадровите правомощия на ВСС по назначаване на главен прокурор, председатели на ВКС и ВАС (чл. 129, ал.2 от КРБ) от останалите му конституционни задачи предвид споделянето на това правомощие с президента, който следва да издаде указ като завършващ акт на процедурата. Неслучайно режимът на избор на ръководителите на прокуратурата и върховните съдилища е диференциран в Основния закон предвид техните значително по – големи ръководни правомощия в системата на съдебната власт от останалите съдии, прокурори и следователи. Налице е конституционно основано разграничение в упражняването на отделните правомощия на ВСС, което изисква и разграничителен подход при тълкуването на последиците при изтичане на мандата на ВСС относно правомощията му чл. 129, ал.2 от КРБ. Принципът на разделение на властите обосновава диференциран подход в ограничаване на правомощията на ВСС именно към определяне на ръководителите на основните структурни звена на съдебната власт. Причината е възможността за пряка намеса на законодателната (политическа) власт в надлежното функциониране на съдебната власт. Едната предпоставка е изтекъл мандат. Политическите сили, които са участвали в избора на състав на ВСС с изтекъл мандат имат

възможността предвид изискването за квалифицирано мнозинство да блокират избора на цови членове от народното събрание. Вторият вектор на намеса е при несъответно на Основния закон съотношение на членовете, избрани от съдебната власт и от законодателната власт. Всяко отклонение от паритета на конституиране на състава на ВСС от по 11 души от всяка власт по чл.130, ал. 3 от КРБ, води до цялостно и неоправимо подриване на конструкцията, която идва да гарантира именно едновременно възпиране и баланс при съблюдаване на разделението на властите по смисъла на чл.8 от КРБ. Следва да се разясни дали състав на ВСС, който не функционира при равенство на квотите по чл.130, ал.2 от КРБ, съблюдава стандарта на разделение на властите по чл. 8 и дали същият може да упражнява правомощията си по чл.129, ал.2 от КРБ.

- 2. Упражняване на конститутивните функции на пленума на ВСС по чл. 129, ал. 2 КРБ и тълкуване на § 23, ал.2 от ЗИД на КРБ в светлината на принципа за независимост на съдебната власт (чл. 117, ал. 2 КРБ) и на съюзните стандарти за независимост и безпристрастност на съдилищата във връзка с чл. 4, ал.3 КРБ и мандатите на ВСС и главния прокурор, председателите на ВКС и ВАС (чл.129, ал.2 и чл.130, ал.4 КРБ).**

По силата на чл. 117, ал. 2 от Конституцията съдебната власт е независима, като при осъществяването на своите функции съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите се подчиняват само на закона (Решение № 13 от 1993 г. по к. д. № 13 от 1993 г.; Решение № 3 от 1998 г. по к. д. № 1 от 1998 г.; Решение № 11 от 1998 г. по к. д. № 10 от 1998 г.; Решение № 1 от 1999 г. по к. д. № 34 от 1998 г. и др.). Зависимостта им от указанията, преценката и насоките на законодателната или изпълнителната власт, както и от други държавни органи и длъжностни лица е **нарушение на категоричния конституционен императив, съдържащ се в разпоредбата на чл. 117, ал. 2 от Конституцията.** (Решение № 9 от 2011 г. по к. д. № 7 от 2011 г.). Конституционният съд приема, че съществуването на двете изречения във втората алинея на чл. 117 от Конституцията е показател за конституционно установяване на независимостта, както на участващи в правораздаването лица (наричани за краткост "магистрати" в посочените решения), така и за независимост на цялата система, в която са тези лица, т.е. на съдебната власт. Това следва от основополагащата конституционна разпоредба на чл. 8 от Конституцията, прогласила принципа на разделение на властите. Както е пояснено в решенията на Конституционния съд, в които е обсъждан чл. 8 от основния закон, трите власти са равностойни, независими и функционират в определена взаимна връзка. (Решение № 11 от 2002 г. по к. д. № 18 от 2002 г.). Никой орган, включително и Народното събрание, неговите комисии и народните представители не могат да се намесват в конституционните им правомощия. Съдебната власт е структурно и функционално обособена. Тя осъществява правосъдната функция на държавата и от това произтича необходимостта от гаранции за независимостта ѝ.

Конституционната разпоредба (чл. 117, ал. 2) в първото си изречение прокламира независимост на съдебната власт като една от трите власти на държавата.

Упражняването на правомощията по чл.129, ал.2 от КРБ от страна на ВСС с изтекъл мандат и с нарушена вътрешна структура поради непопълване на състава му от избраните от магистратите членове нарушава гаранциите по чл.117, ал.2 от КРБ за независимост на съдебната власт. Както подробно е описано в настоящата жалба гаранциите за независимост изискват при избора на ръководителите на прокуратура, съд и следствие ВСС да отговаря на изискванията за независимост и да бъде в състав, определен в Основния закон, който да препяства влиянието на законодателната или на съдебната власт да вземе превес в дейността му. Мандатът на членовете на ВСС е функционално обвързан и гарантира независимостта на органа. При изтичането му и при липсата на механизъм за избор в определен разумен срок на нов персонален субстрат, членовете му стават подчинени и зависими от волята на политическите сили в Народното събрание. Аналогично, непопълването на състава му по строто определения в чл.130, ал.3 от КРБ ред и съотношение води до изначална невъзможност в абстрактен план ВСС да гарантира независимостта на съдебната власт. ВСС е специален орган в пространството на държавното управление, като начина на конституирането му отразява необходимостта от точно определения баланс между законодателната и съдебната власти. ВСС, който не отговаря на изискванията за функционирането му и конструкцията, опорочава целия конструкт на съдебната власт, което е особено очевидно при избора на ръководителите на съд, прокуратура и следствие. По тази причина се налага да се тълкуват разпоредбите на §23, ал.2 от ПЗР на Конституцията и чл.129, ал.2 с оглед на несъответствеността на гаранциите за независимост на съдебната власт. Конституционният законодателен по тази причина е въвел ограничението пред упражняването на правомощията по чл.129, ал.2 от ВСС в §23, ал.2 от КРБ, която норма е израз на принципното ограничение, което следва от нормите на чл. чл. 4 КРБ, чл. 5, ал. 1 и ал. 2 КРБ, чл.8 КРБ и чл. 117, ал. 2 КРБ. Нормата на §23, ал.2 от ПЗР на КРБ има характер не само на преходна норма в тясно правно - технически смисъл, но и като израз на посочените материалноправни принципи в основата на уредбата на съдебната власт.

Изтеклият мандат на настоящия ВСС изисква членовете му да се въздържат от взимане на решения, които конституционно са обвързани с установените мандати на съответните органи. Смесът на различната продължителност на мандатите на ВСС и на председателите на върховните съдилища и на главния прокурор, установена в Конституцията обуславя и недопустимост на ситуации, при които един и същ състав на ВСС избира повече от един път последователно председатели на ВАС и следващ главен прокурор. При приемане на разпоредбите на чл.130, ал.4 от КРБ относно мандата на ВСС и невъзможността за последователно заемане на длъжности и чл.129, ал.2 от КРБ конституционният законодател е заложил гаранции за независимост на главния прокурор, председателите на върховните съдилища, които е невъзможно да се

избират от един и същи състава на ВСС. Това се гарантира, както от различната продължителност на мандатите на избиращото тяло и на избраните органи на ръководство на съдебната власт, така и от забраната за повтаряемост на персоналните мандати на членовете на ВСС. В този смисъл Основният закон при систематичното тълкуване на чл.129, ал.2 и чл.130, ал.4 КРБ забранява един и същи персонален състава на ВСС с изтекъл мандат да отправят два пъти предложение за избор на главен прокурор, председатели на ВКС и ВАС извън хипотезата на определяне на изпълняващ функции при предсрочно прекратяване на мандат. Нарушението на това ограничение ще бъде в пряко противоречие с основните принципи за независимост (политическа и личностна) и безпристрастност на висшите ръководни органи на съдебната власт (главен прокурор, председатели на ВКС и ВАС), което създава напрежения и противоречие с нормата на чл.117, ал.1 и ал.2. Гражданите, юридическите лица и държавата не могат да получат съответна на конституционния стандарт защита на правата и законните им интереси при засягане и опорочаване на основни принципи при избора на ръководителите на съдебната власт. В разпоредбите на чл. 130а от Конституцията ясно са разграничени правомощията на Пленума на ВСС да прави предложения до президента на републиката за назначаване и освобождаване на председателите на ВКС и ВАС и главния прокурор от останалите правомощия на съвета и неговите колегии за осигуряване на текущата дейност на органите на съдебната власт. Това произтича и от самостоятелните функции, които също на конституционно ниво са възложени на председателите на двете върховни съдилища и на главния прокурор, като последният за срока от своя седемгодишен мандат има решаваща роля за определяне на насоките на дейността на прокуратурата и правомощието да упражнява надзор за законност и методическо ръководство за дейността на всички прокурори. Намираме за неоснователно позоваването на решението на Конституционния съд за изтеклия мандат на Инспектората към Висшия съдебен съвет, доколкото същото няма пряко и непосредствено действие по отношение на ВСС, като различен от ИВСС по функции колективен орган и особено относно негови правомощия, които според конкретни конституционни разпоредби не следва да се упражняват при изтекъл мандат.

Осъществяването на основна конституционна функция на ВСС извън мандата на неговите членове и в противоречие с изрична конституционна норма създава риск за **независимостта на съдебната власт**. Осъществяването на кадрови правомощия от ВСС като административен орган на съдебната власт, който е в **непълнен състав**, което позволява доминиране на парламентарната квота над професионалната (съдийска и прокурорска), създава възможност за неправомерно политическо влияние и риск от нарушаване независимостта на органите, упражняващи съдебната власт. Нещо повече, структурата на ВСС изначално не съответства на европейския стандарт за независимост на съдебните съвети, тъй като съдиите пряко избрани от съдии са малцинство не само в пленума на ВСС, но и в самата съдийска колегия (*Venice Commission, Report on the Independence of the Judicial*

system. Part I: The Independence of Judges. Study № 494/2008, CDL-AD(2010)004). Именно този съществен дефицит на българския модел на ВСС беше в основата на предприетите конституционни реформи през 2015 и 2023 г., с цел да се постигне това съответствие.

В редица свои становища Венецианската комисия на Съвета на Европа формулира както общия европейски стандарт за независимост на съда и на съдебните съвети, така и специфичните препоръки към българския конституционен модел на ВСС, за да отговори на тези стандарти. В становището на Венецианската комисия по проекта за промени в Конституцията през 2015 г., като се анализира възприетото разпределение на членовете в съдийската колегия, ясно се посочва, че то не съответства на стандарта за независимост на кадровия орган на съдебната власт – да се състои в значителното си **мнозинство от съдии, избрани пряко от други съдии**. Нещо повече, в окончателно приетите конституционни промени, балансът беше нарушен в полза на членовете, избрани от парламента, с което не е гарантирано независимото упражняване на кариерни и дисциплинарни функции от съдийската колегия. В същото време, в прокурорската колегия на ВСС, беше осигурен юридическия и фактическия монопол на главния прокурор върху решенията на колегията като председателстващ заседанията на органа, в който мнозинството се състои от прокурори и следователи (временно преустановили функциите си), които са в йерархична зависимост от него и са избрани за членове от двете квоти (*Venice Commission, Opinion № 816/2015 on the draft Act to amend and supplement the Constitution (in the field of the judiciary) of the Republic of Bulgaria, CDL-AD(2015)022*).

В становището на Венецианската комисия по предложените промени в Конституцията през 2023 г. относно структурата на ВСС - пълното разделяне на два самостоятелни органа - е декларирана **категорична подкрепа**. В становището се изразява одобрение на предложения механизъм за избор на председателите на ВКС и ВАС от новия формат на ВСС, в който мнозинство има професионалната съдийска квота (*Venice Commission, Opinion № 1148/2023 on the draft amendments to the Constitution, CDL-AD(2023)039*).

Значимостта на извършените през 2023 г. конституционни промени в частта относно структурата и правомощията на ВСС, които решават отдавна констатирани проблеми във връзка с независимостта на съда и отчетността на прокуратурата, е оценена от Европейската комисия в годишния доклад за върховенство на правото през 2024 г. (*Европейска комисия, Доклад за върховенството на закона за 2024 г., SWD(2024) 802 final, Брюксел, 24.07.2024, с. 5-10*).

Поради обявяването на съществена част от приетите конституционни промени за противоконституционни, очакваните позитивни резултати относно гарантирането на независимостта на органите на съдебната власт не могат да се реализират. Към настоящия момент осъществяването на някои от най-важните кадрови функции от пленума на ВСС страда от съществен порок, който произтича не само от **изтеклия мандат на членовете** и непълен състав на органа, но и от неговата **политизация и конюнктурност** при вземането

на ключови кадрови решения. Ето защо, като **временна защитна мярка** до избора на изцяло нов състав на ВСС по нови правила, гарантиращи високи професионални и нравствени качества, политическа независимост и неутралност на неговите членове, той не може да упражнява кадровите си правомощия по чл. 129, ал. 2 КРБ. Това разбиране изцяло съответства на смисъла, вложен в разпоредбата на § 23, ал. 2 от ЗИД на КРБ относно изричното ограничаване на действащия ВСС да осъществява избор на тримата висши ръководители.

Спазването на принципа на правовата държава, чийто съществен елемент е независимостта на съда и на органите с кадрови функции в съдебната власт, е основно съюзно задължение на държавата по силата на чл. 2 от Договора за Европейския съюз (ДЕС). Това означава, че при осъществяване на своите властнически правомощия държавите членки предприемат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на ЕС (чл. 4, пар. 3, ал. 2 ДЕС). За държавите възниква задължение да съдействат на ЕС при изпълнението на неговите задачи и да се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на ЕС (чл. 4, пар. 3, ал. 3 ДЕС).

В своята практика КС е имал възможността да посочи, че *„Ангажиментите на Република България към ЕС, произтичащи от разпоредбата на чл. 4, ал. 3 от Конституцията, се проектират на плоскостта на конституционното правосъдие и в изискването за споделяне на отговорността между националната конституционна юрисдикция и националните съдилища, които са и съдилища по съюзното право, за гарантирането на върховенството на Конституцията, и наред със СЕС - на правото, в многопластовата конституционна архитектура на една общност правова, каквато е ЕС. Контролът за конституционност решава окончателно въпроса за действието на закона, или разпоредба от него, и е крайна мярка за преценка на волята на законодателното учреждение в името на върховенството на правото“* (Решение № 14 от 12.10.2021 г. на КС на РБ по к.д. № 14 / 2020 г.).

При постановяване на своите решения КС държи сметка и за приложението на правото на ЕС и за спазване на задълженията, които произтичат за държавните органи от членството в ЕС. С въвеждането през 2005 г. на чл. 4, ал. 3 КРБ се създаде основание на конституционно ниво за присъединяването на държавата към ЕС и нейното пълноправно членство. Като отчита характера на Учредителните договори като *„конституционна харта“* на ЕС, посочената конституционна разпоредба предвижда участие на страната в изграждането на Европейския съюз. Както посочва в своята практика КС разпоредбата на чл. 4, ал. 3 КРБ *„отваря националната правна система за включването и действието на съюзното право, след прилагане на националната ратификационна процедура, без да предписва неговото отношение с националния правен ред. Конституционният съд отбелязва, че независимо от източниците си правото на ЕС обвързва държавите членки в*

своята цялост и практиката на СЕС е съществен негов елемент“ (Решение № 7 от 17.04.2018 г. на КС на РБ по к. д. № 7 / 2017 г.).

Зачитането от държавите членки на ценностите, прогласени в чл. 2 ДЕС, е условие за ползването от правата, произтичащи от прилагането на ДЕС и ДФЕС. По тази причина нито една държава членка не може да измени законодателството си така, че да ограничи защитата на ценностите на правовата държава.

В практиката на Съда на Европейския съюз (СЕС) са разглеждани множество случаи за накърняване на независимостта на конституционно определени органи. В решенията си СЕС е установявал нарушения на принципа на правовата държава, конкретизиран в чл. 19 ДЕС, по отношение на независимостта на националните съдии. Според СЕС *„изискването за независимост на съдилищата, присъщо за правосъдната дейност, спада към същественото съдържание на правото на ефективна съдебна защита и на основното право на справедлив съдебен процес, което има кардинално значение като гаранция за защитата на всички права, които правните субекти черпят от правото на Съюза, и за опазването на общите ценности на държавите членки, прогласени в член 2 ДЕС, по-конкретно на ценността правова държава“* (Решение от 15 юли 2021 г. по дело *Комисия/Полша* (Дисциплинарен режим за съдиите), С-791/19, EU:C:2021:596, т. 51 и 58; Решение от 20 април 2021 г. по дело *Repubblika*, С-896/19, EU:C:2021:311, т. 51; Решение от 18 май 2021 г. по съединени дела *„Asociația „Forumul Judecătorilor din România“* и др. С-83/19, С-127/19, С-195/19, С-291/19, С-355/19 и С-397/19, EU:C:2021:393, т. 162.). Осъществяването на кадрови правомощия от ВСС като административен орган на съдебната власт, който е в **непълнен състав**, позволява **доминиране на парламентарната квота** над професионалната (съдийска и прокурорска) създава възможност за неправомерно политическо влияние и риск от нарушаване независимостта на органите, упражняващи съдебната власт.

В Решение по дело *Комисия/Полша* (С-619/18), постановено на 24 юни 2019 г., Съдът на Европейския съюз установява нарушение от страна на Република Полша на задълженията ѝ по член 19, параграф 1, втора алинея на ДЕС, произтичащо от намаляването на пенсионната възраст на съдиите от Върховния съд на Полша и предоставянето на президента на републиката правото на неограничена преценка за удължаване на периода на съдебна дейност на съдиите от този съд, след новоопределената пенсионна възраст. В решението си СЕС се спира изрично на тази възможност за продължаване на правораздавателна дейност на съдия отвъд мандатът гарантиращ несменяемост, по неограничена преценка на изпълнителната власт. В тази връзка, СЕС констатира, че абсолютно необходимата свобода на съдиите от всякаква външна намеса или натиск изисква установяването на гаранции, сред които несменяемостта, чието предназначение е да защитят лицата, изпълняващи правораздавателна функция. Принципът на несменяемост изисква по-специално съдиите да не могат да бъдат отстранени, докато не достигнат задължителната пенсионна възраст или до края на техния мандат. Без да е абсолютен по своя

характер, този принцип може да се дерогира само по легитимни и императивни съображения и при спазване на принципа на пропорционалност.

В случая, удължаване на упражняването на функциите на съдиите във Върховния съд след прилагането на мярката за намаляване на пенсионната възраст, води до предсрочно прекратяване на защитата, която предоставя гарантирания мандат. Прилагането на такава мярка е допустимо само ако е оправдано от легитимна цел и е пропорционално с оглед на постигането ѝ, както и при условие че не поражда основателни съмнения в съзнанието на страните в производствата относно неподатливостта на съответния орган към влияние от външни фактори. Условието и процедурите, на които законът за Върховния съд подчинява евентуалното удължаване на упражняването на функциите на съдиите във Върховния съд след навършване на нормалната пенсионна възраст, не отговарят на тези изисквания за независимост и безпристрастност на съдилищата. Продължаване на дейността на тези съдии става с решение на президента на Републиката, което не е подчинено на каквото и да било обективен и проверим критерий и не трябва да бъде мотивирано въз основа на предложение от Националния съдебен съвет които също не са мотивирани. СЕС стига до извода, че това правомощие може да породи основателни съмнения относно неподатливостта на засегнатите съдии към външни фактори и неутралността им по отношение на противопоставящите се интереси, което обосновава установеното нарушение на член 19 на ДЕС (*Решение по дело Комисия/Полия, С-619/18*).

Според постоянната практика на Съд на ЕС българските съдилища са най - важната част от националната система от правни средства за защита в „*областите, обхванати от правото на Съюза*“ по смисъла на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, така че те трябва да отговарят на изискванията за ефективна съдебна защита (решение от 26 март 2020 г., *Miasto Łowicz и Prokurator Generalny* (С-558/18 и С-563/18, ЕУ:С:2020:234, т. 34—36).

В това отношение е важно да се подчертае, че по силата на чл.19, §1, втора алинея ДЕС всяка държава членка е длъжна да гарантира, че кадровият и дисциплинарен режим на съдните от националните съдилища, част от нейната система от способи за защита в областите, обхванати от правото на Съюза, е съобразен с принципа на независимост на съдните, като предвижда по-специално намесата на органи, които на свой ред отговарят на гаранциите, присъщи за ефективната съдебна защита. От това следва, че при избора на съответния си конституционен модел държавите членки са длъжни да спазват по-специално изискването за независимост на съдилищата, което произтича от член 2 и от член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС (вж. в този смисъл решение от 22 февруари 2022 г., RS (Действие на решенията на конституционен съд), С-430/21, ЕУ:С:2022:99, т. 43 и цитираната съдебна практика). Поради това държавите членки са длъжни по-специално да избягват всяко намаляване на защитата на ценността правова държава в законодателството си в областта на организацията на правосъдието, като се въздържат от приемането на правила, които биха могли да засегнат независимостта на съдиите (вж. в този смисъл решение от 21

декември 2021 г., *Euro Vox Promotion* и др., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 и C-840/19, EU:C:2021:1034, т. 162).

Налице е засягане на принципите за независимост за независимост на съдебната власт, закрепен в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, от действието на национални правила и практика, позволяващи продължаването на дейността на членовете на ВСС след предвидения в българската Конституция срок на мандата им, с оглед на обхвата на задачите и правомощията на този орган. ВСС има правомощията за осъществяване на цялата кариерна и персонална политика в съдебната власт на Република България чрез правомощията му да назначава, повишава, премества и освобождава от длъжност съдиите, прокурорите и следователите (вкл. да предлага на президента за назначаване на председателите на ВКС и ВАС и главния прокурор); да атестира съдиите, прокурорите и следователите; да налага дисциплинарни наказания понижаване и освобождаване от длъжност на съдиите, прокурорите, следователите и административните ръководители в органите на съдебната власт и др.

Основният закон в две свои разпоредби подчертава принципа за мандатност на членовете на ВСС, а именно – чл.130, ал. 5 и ал. 9 от Конституцията. Ограничението едно лице да бъде преизбирано за член на ВСС за втори мандат при изтичане на предходния му такъв е въведено с оглед именно ограничаване продължителността от време, което то упражнява правомощия. На следващо място въведеното правило за заместване при предсрочно прекратяване на мандата на член на ВСС от друг, който довършва неговия мандат отново подчертава стриктния характер и материалното ограничение пред упражняване във времето на кадровите правомощия на ВСС. Същевременно конституционната уредба не съдържа механизми за разрешаване на неограниченото във времето упражняване на правомощията на членовете на ВСС, нито механизъм в продължение на чл.130, ал.9 за попълване на персоналния му състав при неупражняване на избор от назначаващия орган. Делегацията по чл.133 от Конституцията за приемане на устройствен закон за дейността на ВСС – Законът за съдебната власт, дава ограничени възможности за преодоляване на фактическото удължаване на мандата на ВСС. Законът за съдебната власт не съдържа никакви нормативно уредени механизми за преодоляване на липсата на избор на членове на ВСС при изтекъл мандат. Така комбинацията от мандатност и липсата на допълващи правни механизми за гарантиране на нейното осъществяване в комбинация правят неефективна и засягат по неоправим начин независимостта на съдебната власт по смисъла на чл.19, пар.1, ал.2 от ДЕС. Достига се до положението на удължен без перспектива за прекратяване мандат на членовете на конституционен орган, чиято легитимност, изведена от първоначален избор за срочни мандати, вече се основава само на нормативно установена рамка и спазването на принципа на законност. Наличието на непопълнени длъжности от квотата на съдебната власт и промяната в съотношението на разпределението на представителността на членовете на ВСС вече неоправимо нарушава конституционните устои на неговото учредяване. Легитимността на ВСС като орган,

гарантиращ изцяло изпълнението на функциите на съдебната власт, е свързана с общественото доверие в дейността на този орган и с приемането на неговите решения, е особено важен с оглед на начина му на сезиране. тъй като ВСС разглежда предложения за прилагане на дисциплинарна отговорност на Инспектората, който може да действа по инициатива на граждани или на публични органи, включително на съдии. На следващо място самите процедури по избор на съдии, прокурори и следователи и процедура за избор на главен прокурор и председатели на ВКС и ВАС са основани на активното право на участие на всяко лице, което притежава необходимите професионални и нравствени качества. При тези обстоятелства продължаването *de facto* и *sine die* на мандатите на членовете на ВСС може да породи основателни опасения относно използването на правомощията и функциите на този орган като инструмент за натиск върху правосъдната дейност или за политически контрол върху тази дейност (Заключение от 04.10.2024г. на Генерален адвокат по Съединени дела С-313/23, С-316/23 и С-332/23, т.39).

Трябва да се подчертае, че тълкуването на гаранциите пред независимостта и безпристрастността на органите на съдебната система по смисъла на чл.19, §1, ал.2 от ДЕС според практиката на Съд на ЕС е телеологично в насока, че е достатъчно наличието на обосновано съмнение в податливостта на външни влияния и риск от външна намеса или натиск над съдии, които могат да застрашат тяхната независимост. В случая продължаването без ограничение на мандата на ВСС дава основание за подобно съмнение. Правилата, приложими към статута на съдиите и упражняването на техните функции, трябва по-специално да позволяват да се изключи не само всяко пряко влияние под формата на инструкции, **но и всички форми на косвено влияние**, които биха могли да насочват решенията на съответните съдии, и по този начин да не се допуска положение, при което тези съдии не изглеждат независими или безпристрастни, което би могло да накърни доверието, което правосъдието трябва да вдъхва у правните субекти в едно демократично общество и в една правова държава (решение от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), С-791/19, EU:C:2021:59, т. 60 и цитираната съдебна практика). Действащият механизъм за избор на членовете на ВСС от Народното събрание с квалифицирано мнозинство създава предпоставки за блокиране на избора от страна на политически сили, които са избрали настоящия състав на ВСС. Последното е пряка форма на политическо влияние в комбинация с непопълнения състав на ВСС от страна на органите на съдебната власт, който изцяло преобразява конструкцията и волята на конституционния законодател при създаването на ВСС. Продължаването на правомощията на членове на ВСС с отпаднал мандат, което продължаване зависи изцяло от дискрецията на законодателната власт, представлява сериозно нарушение на принципа на независимост на съдебната власт и е в нарушение на чл 19 ДЕС (Решение по дело С-619/18, Комисия с/у Полша, т.114 и следв.). Безспорно е, че назначаването на главен прокурор предвид системата на пълна вертикална йерархична подчиненост на прокуратурата в България съставлява опасност пред засягане независимостта на съдиите. Главният прокурор може да възбуди наказателно преследване срещу всеки съдия, прокурор или следовател. Политическото влияние при

избор на главен прокурор поставя в потенциална опасност от външни влияния цялата съдебна власт. Относно избора на председатели на ВАС и ВКС е очевидно прякото влияние на ръководителите на върховните съдебни инстанции върху работата на съдиите предвид техните значими организационни и кадрови правомощия по закон. Безспорно главния прокурор, председателите на ВКС и ВАС представляват потенциален източник на косвено влияние, но и на пряко влияние върху работата на съдиите. При тези условия изборът от състав на ВСС с изтекъл мандат не съдържа достатъчно гаранции, годни да избегнат всякакъв риск от използване на кадровите правомощия на главния прокурор, председателите на ВКС и ВАС като система за политически контрол на съдържанието на съдебните решения или като инструмент за натиск и сплашване на съдии, който може поспециално да създаде впечатление за липса на независимост или безпристрастност у тях, което може да накърни доверието, което правосъдието трябва да вдъхва на правните субекти в едно демократично общество и в една правова държава (вж. в този смисъл решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 216).

Трябва да се подчертае, че наличието на съмнение в независимостта на съдебната власт е засягане на устоите на членството на България в ЕС и на конституционния принцип за участието и развитието на ЕС. Разпоредбата на ал. 3, чл. 4 от Конституцията е сред основополагащите принципи на установения конституционен ред на страната. В правната доктрина се приема, че тя "принадлежи към ценностното ядро на българската Конституция", което определя нейното систематично място в Глава първа - "Основни начала" - от Основния закон. Като норма-принцип тя въвежда европейското измерение в дейността на държавата. Правото на ЕС и националното право формират заедно пространството, в което публичната власт едновременно участва в създаването на съюзното право и развива националния правен ред със зачитането на ценностите и основните принципи на ЕС и националните интереси. В случая упражняването на кадрови правомощия от страна на ВСС по избор на главен прокурор, председатели на ВАС и ВКС, не само изключва България от пространството на свобода, сигурност и правосъдие, но и не изпълнява конституционната повеля за развитие на националния правен ред в съответствие с ценностите и основните принципи на ЕС. Основен принцип на правото на ЕС, изведен от практиката на Съд на ЕС, е взаимното доверие в упражняването на правораздавателни правомощия. В известното Становище 2/13 от 18.12.2014 г. на СЕС този принцип е формулиран отново и очертана неговата природа (т.168 – 169, т.191 - 192). Съюзът като правна конструкция почива на основополагащото схващане, че всяка държава членка споделя с всички останали държави членки и признава, че те споделят с нея поредица от общи ценности, на които се основава Съюзът, както се уточнява в член 2 ДЕС. Това схващане предполага и обосновава съществуването на взаимно доверие между държавите членки относно признаването на тези ценности и следователно относно зачитането на правото на Съюза, което ги прилага. принципът на взаимно доверие между държавите членки има основно значение в правото на Съюза, като се има предвид, че позволява създаването и поддържането на пространство без вътрешни граници. Този

принцип изисква, що се отнася по-специално до пространството на свобода, сигурност и правосъдие, от всяка от тези държави да приеме, освен при изключителни обстоятелства, че всички други държави членки зачитат правото на Съюза, **и по-специално признатите от него основни права**. Засягането на независимостта на съдебната власт води до функционално непълноценно упражняване на правото на справедлив съдебен процес по чл.47 от Хартата на основните права на ЕС и тежко компрометиране на принципа на взаимното доверие между държавите членки. От своя страна и най – малкото засягане на принципа на взаимното доверие, основан на съюза на зачитането на основните права, не само е напълно в противовес на задължението по Конституцията за развитие на ЕС, но и de facto изключва България от ценностната система на Съюза.

3. Преценка на съответствието на чл. 30, ал. 2, т. 6 от Закон за съдебната власт с разпоредбите на чл. 6, ал. 1 от Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи.

Според чл. 30, ал. 2, т. 6 от ЗСВ пленумът на ВСС прави предложение до президента на Република България за назначаване и освобождаване на председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд и на главния прокурор. При описаната по - горе фактическа обстановка това правомощие влиза в колизия с правото на справедлив съдебен процес по смисъла на чл. 6 от ЕКЗПЧОС.

По - горе изложихме подробни мотиви относно вече постановени становища на Венецианската комисия на Съвета на Европа относно дефицити на начина на функциониране на ВСС в контекста на гаранциите за неговата независимост. По - конкретно към това се наслагва вече съществуваща юриспруденция на Европейския съд по правата на човека относно независимостта на членовете на кадровите органи на съдебната власт.

Съгласно практиката на ЕСПЧ изискванията за спазването на мандата на член на съдебен съвет са идентични с изискванията за спазване на мандат на съдия. В спор във връзка с предсрочното прекратяване на мандата на член на полския съдебен съвет, ЕСПЧ приема, че този въпрос е тясно свързан с независимостта на съдебната власт, тъй като съдебният съвет е натоварен с нейното гарантиране, предвид изключителната му компетентност да предлага кандидати за назначаване на всяко ниво на съдебната власт. Това налага изискване за неговата автономност спрямо политическите власти. ЕСПЧ изрично посочва, че отстраняването или заплахата от отстраняване на член на съдебен съвет от длъжност по време на неговия мандат има потенциала да засегне личната независимост на този член при изпълнението на задълженията му и неговата мисия да гарантира независимостта на съдебната власт, а това би повдигнало редица въпроси, свързани с върховенството на закона, включително такива, които се отнасят до гарантирането на правата, залегнали в Конвенцията (*Grzęda v Poland*, no.43572/18, 15 март 2022, параграфи 300-304).

В това свое решение ЕСПЧ припомня своята съдебна практика относно особената роля в обществото на съдебната власт като гарант за правосъдие и необходимостта от защита на нейните членове срещу всякакви мерки, които биха могли да застрашат тяхната съдебна независимост и автономност. ЕСПЧ посочва изрично, че като се има предвид ролята, която играят съдебните съвети, същите съображения следва да се прилагат и по отношение на мандата на техните членове. В тази връзка предвид ключовата роля, която играят висшите кадрови органи в гарантирането на независимостта на съдебната власт, към членовете на Висш съдебен съвет се прилагат идентични гаранции с тези на гаранциите за независимост на съдии. (Решение от 15 март 2022 г. *GRZEŃDA v. POLAND*). Продължаването на мандата на ВСС при нарушено вътрешно съотношение на изборните му членове е в пряка зависимост от волята на политическите партии, които биха блокирали избора на нов състав на ВСС. Съответно съществуват обосновани предпоставки и доказателства за неправомерно засягане на независимостта на ВСС при подобна фактическа обстановка в светлината на практиката на ЕСПЧ.

В светлината на чл.6, ал.1 от ЕКЗПЧОС налице е явно несъответно на правото на справедлив съдебен процес изпълнение на правомощията на ВСС по предложение на президента за назначаване на главен прокурор и председатели на ВКС и ВАС от състав на ВСС с изтекъл мандат и при нарушено съотношение на неговата органична конструкция. Изложените по - горе съображения за конкретните проявни форми на пряко и косвено влияние в работата на ВСС са относими и към стандартите на чл.6, ал.1 от ЕКЗПЧОС.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С оглед на изложеното, молим да отговорите на следните въпроси:

- 1. Как следва да се прилага § 23, ал. 2 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (ДВ, бр. 106 от 2023 г.) по отношение на висящи или предстоящи процедури за избор на висши ръководители на органи по чл. 129, ал. 2 от Конституцията на Република България в светлината на принципите на правовата държава (чл. 4 КРБ), върховенството на конституцията (чл. 5, ал. 1 и ал. 2 КРБ), разделението на властите (чл.8 КРБ) и независимостта на съдебната власт (чл. 117, ал. 2, чл.129, ал.2 и чл.130, ал.4 КРБ)?**
- 2. Допустимо ли е упражняването на основни конституционни функции по чл. 129, ал. 2 от Конституцията на Република България от пленума на Висшия съдебен съвет, по отношение на който са налице следните хипотези: а) изтекъл мандат на неговите изборни членове преди повече от две години; б)**

системно заседава в непълен състав, поради напускане или освобождаване на 1/5 от неговите членове, в т.ч. от професионалната квота, което води до непропорционално високо влияние на парламентарната квота и политизация на функциите, предвид принципите на правовата държава (чл. 4 КРБ), върховенството на конституцията (чл. 5, ал. 1 и ал. 2 КРБ), разделението на властите (чл.8) и независимостта на съдебната власт (чл.117, ал. 2, чл.129, ал.2 и чл.130, ал.4 КРБ)?

3. Допустимо ли е упражняването на основни конституционни функции по чл. 129, ал. 2 от Конституцията на Република България от ВСС при изтекъл мандат и непопълване на неговия състав от 1/5 от членовете, които се избират от органите на съдебната власт, в светлината на задълженията за участие в изграждането и развитието на Европейския съюз по чл.4, ал.3 КРБ?
4. Съответства ли на международните договори, по които страна е Република България, а именно - чл. 6, ал. 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, правомощието на ВСС по чл. 30, ал.2, т. 6 от ЗСВ да направи предложение до президента на Република България за назначаване и освобождаване на председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд и на главния прокурор при изтекъл мандат и непопълване на неговия състав от 1/5 от членовете, които се избират от органите на съдебната власт?

НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ:

Кирил Петков Петков

Александър С. Антанасов

Натанела Тодорова Тодорова

Николай Василев Василев

Васил Криволев Панулов

Мена Зарабова Брунзбова
Стой Теодоров Цвет

Венко Николов Сидоров
Петър Василев Косев

Богдан Цветов Петков
Борисо Кимев Рашков
Бордан Валериев Борданов

Айлин Нуреджих Пехливанова
Александър Гуманов Томанков

Андрей Иванов Цветков
Осипо Николов Оршинов

Радослав Стефанов Рибарски
Денко Димитрова Симеонова

Иванчо Валентинов Мотев
Борислав Памелиев Томанев

Ален Франко Василев

Снежана Николова Иванова
Александър Димитров Сентинел

Таня Славова Султанова-Селева

Миха Ковачков Петков

Иван Бенел Бенел
Емилей Димитров Димитров

Иван Христов Димитров

Любен Ивенов Ивенов
Стефан Димитров Димитров
Вонке Вейраб Вейраб
Атанас Влазиславов Славов
Мартин Димитров Димитров
Донкин Максим Хофер
Игорен Игорев Игорев
Кристина Фиковаева Петрова
Иванко Иванов Иван

ДНЕВАЕТ КЪЗЯН ЧАКЪРОВА
Димитри Касанов Касанов
Павели Павлов Павлов
Гензи Дурмиз Осман
Навима Мехов Надегов
Касан Амир Амир
Севим Исмаил Аде
Марко Киров Кангелов
Рамзан Багдан Атаков
Ешереф Кязим Ешереф
Вакя Ивенова Василев
Мехмуд Реджеп Сали
Хоски Осман Адем
Крешмир Отенов Крешмиров
Момюн Сали Мехмуд
Левент Орхан Мехмуд

Хайри Рахметов Сағатов —
Ахмед Ахмедов Вранцев —
Танер Меҳмед Али .